

1. ÇOCUKLAR GÜVENDE EKİPLERİ

Çocuklara yönelik her türlü riski önlemek amacıyla koruyucu önleyici program ve faaliyetler geliştirmek ve çocukların sağlıklı gelişimlerini desteklemek, risklerden koruyarak refah içinde yaşamalarını sağlamak amacıyla çalışmalar yürütülmektedir.

Bu amaçla her ilde çocuklar güvende ekipleri oluşturulmuş ve ekipler aracılığıyla risk altındaki çocuklara yönelik tespit, yönlendirme ve izleme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Ekipler "Çocuklar Güvende Ekiplerinin Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönerge" doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedir.

Çocuklar Güvende Ekipleri aracılığıyla farklı risk gruplarındaki çocukları korumaya yönelik tespit ve yönlendirme çalışmalarının yanı sıra izleme faaliyetleri yürütülmektedir. Bu kapsamda sokakta ve okullarda alan taramaları, çocuklarla mesleki çalışmalar, hane ziyaretleri, ailelere yönelik rehberlik faaliyetleri ve eğitim kurumları ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. Ekipler ülke genelinde "Tespit ve Yönlendirme Faaliyetleri" ile "İzleme Faaliyetleri" yürüten ekipler olarak iki tipte yapılandırılmıştır.

Çocukları korumaya yönelik önleyici hizmetler alanına çalışmalar yürüten ekipler ülke genelinde Sosyal Hizmet Merkezlerinde görev yapan meslek elemanlarından oluşmaktadır. Çocuklar Güvende Ekiplerinin çalışmaları hem Bakanlığımız hem de bütüncül kamu politikalarında önemli üst belgelerde ifade edilmiştir.

On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)'de 3.3 Hedef ve Politika olan "Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum" içerisinde 3.3.6 nolu "Çocuk" alt politikasında 738.6 tedbirinde "Ülke genelinde tarama, tespit ve izleme faaliyetleri yürüten Çocuklar Güvende Ekipleri'nin kapasiteleri artırılacaktır." tanımlanmıştır.

ASHB 2024-2028 Stratejik Planında "Koruyucu ve önleyici hizmetlerin geliştirilmesi, fırsat eşitliğinin sağlanması" amacı içerisinde "Risk altındaki çocuklara yönelik yürütülen danışmanlık, yönlendirme ve izleme faaliyetlerinin niteliğini artırmak" hedefi altında "Çocuklar Güvende Ekipleri aracılığıyla tespit, yönlendirme ve izleme çalışmaları yapılması" tanımlanmıştır.

2023-2028 Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planında 2.3. nolu "Aile ve Çocuğa Yönelik Koruma ve Destek Hizmetleri" amacı içerisinde 2.3.4 nolu "Risk altında bulunan çocuklar için sunulan hizmetlerin güçlendirilmesi" hedefi altında "Çocuk koruma mobil ekiplerinin nitelik ve niceliğinin artırılması" ifade edilmiştir.

Sokakta Risk Altında Olduğu Değerlendirilen Çocuklara İlişkin Çalışmalar

- Bakanlığımızca Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı çerçevesinde ve Çocuk İşçiliğine Sıfır Tolerans ilkesiyle yürütülen çalışmalar etkin bir şekilde sürdürülmektedir. Bu kapsamda ülke genelinde Çocuklar Güvende Ekipleri 2005/5 sayılı "Sokakta Yaşayan/Çalışan Çocuklara Yönelik Hizmet Modeli" konulu Başbakanlık Genelgesi doğrultusunda zabıta ve kolluk kuvvetleri personeli ve muhtarlar ile iş birliği yaparak sokakta alan taramaları yapmaktadır.
- Alan taramaları sokakta yaşayan ve/veya çalıştırılan çocukların tespiti ve bu konudaki ihbarlara kısa süre içerisinde yanıt verilebilmesi için, çocuklar güvende ekiplerinde görevli personelin mesaisi, çocukların sokakta bulunduğu ve ihbarların yoğun olarak alındığı saatler göz önüne alınarak planlanmaktadır. Alan taramalarında sokakta risk altında olduğu belirlenen çocukların kimlik bilgileri tespit edilmekte, kimlik bilgisi tespit edilmeyen çocukların bilgileri İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü, İl/İlçe Emniyet Müdürlüğü ve gerekli görülmesi halinde İl Göç İdaresi Müdürlüğünden temin edilmektedir.
- Sokakta tespit edilen çocuklar, yapılan incelemeler sonucunda ailelerinde risk olmadığını değerlendirilmesi halinde, ailelerine teslim edilir, sosyal inceleme raporu hazırlanır; çocuk ve ailesi risk ve ihtiyaç durumuna göre uygun sosyal hizmet ve yardımlardan yararlandırılmaktadır. Sokakta çalıştırıldığı/dilendirildiği tespit edilen çocukların bakım sorumluluğunu yürütenlere yönelik yapılan tüm mesleki ve rehberlik faaliyetlerine rağmen durumun tekrarlandığının tespiti halinde çocuğun bakım sorumluluğunu yürütenler hakkında suç duyurusunda bulunularak sürecin takibi sağlanmaktadır.

- Çocuklar Güvende Ekipleri aracılığı ile özellikle dezavantajlı bölgelerde sokakta çalıştırılan, dilendirilen ve okula devamsızlığı olan, ihmal veya istismara uğrama, suça yönelme riskleri bulunan binlerce çocuğumuzun yaşamına dokunulmuştur. Taramalar neticesinde tespit edilen çocukların bilgileri gizlilik ilkesine uygun olarak eksiksiz bir şekilde Aile Bilgi Sisteminde kayıt altına alınmaktadır.

Okulda Risk Altında Olduğu Değerlendirilen Çocuklara İlişkin Çalışmalar

- İl Milli Eğitim Müdürlükleri ile iş birliği halinde ilin dezavantajlı okulları öncelikli olacak şekilde ziyaret planı hazırlanmaktadır. Süreç içinde tüm okullar ziyaret planına dâhil edilerek okul ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. Okullara gerçekleştirilecek ziyaretler öncesi İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine resmi olarak bildirim yapılmaktadır.
- Ziyaret edilen okullardaki tüm çocuklar, okullar tarafından hazırlanan “Risk Haritası” da göz önüne alınarak okul idarecileri, rehber öğretmenler ve sınıf öğretmenleri ile birlikte okul devamsızlığı ve okul terki risk faktörü önceliğinde, diğer tüm risk faktörleri göz önüne alınarak değerlendirilmekte ve risk altındaki çocuklar için okul rehberlik servisleri tarafından rapor hazırlanmakta ve rapor doğrultusunda gerek görülmesi halinde ilgili rehber öğretmen ve okul yetkilileri ile birlikte hane ziyaretleri yapılmaktadır.
- Okul çağında olup okula devam etmediği tespit edilen çocukların eğitim-öğretim sistemine kazandırılması ve okul çağını tamamlamış çocukların mesleki eğitime yönlendirilmesine ilişkin İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği halinde gerekli çalışmalar ve yönlendirmeler yapılmakta gerek görülmesi halinde çocuk hakkında eğitim tedbir kararı talep edilmektedir.
- İzlemesi uygun görülen çocukların listeleri ile birlikte hangi nedenlerle risk altında oldukları, bu risklerin önem düzeyi, bu doğrultuda yapılması gereken izlemeye ilişkin yöntemler (okul ziyareti, hane ziyareti, sağlık kurumu ziyareti, iş yeri ziyareti, devamsızlık takibi, sosyal hizmet kuruluşunda düzenli görüşme gibi) ve izleme süreleri hakkındaki mesleki değerlendirmeler iletilmektedir.

Risk Altında Bulunan Çocukların İzlenmesine Yönelik Çalışmalar

- Sosyal inceleme sonucunda haklarında herhangi tedbir kararı alınmasına ihtiyaç duyulmadan ailesi veya yasal temsilcisi yanında kalması uygun görülen ve Bakanlığımızın izleme faaliyetini gerektiren sosyal hizmet uygulamalarından yararlandırılmayan çocuk grupları dâhil edilmektedir.
- İzleme faaliyetleri sürecinde yeniden risk altında olduğu tespit edilen çocuklar hakkında önceki çalışmaları da kapsayacak şekilde sosyal inceleme raporu hazırlanır; çocukların risk ve ihtiyaç durumuna göre uygun sosyal hizmet ve yardımlardan yararlandırılması sağlanmaktadır.
- Deprem, yangın, sel, heyelan, çığ ve benzeri doğal afetlerden etkilenen çocuklarla ilgili izleme faaliyetlerinde yaşanan olay sonrasında ilk hane ziyaretinde sosyal inceleme yapılması ve ziyaretlerin ilk altı ayda iki aylık dönemler halinde yapılmakta iken diğer çocuk grupları ilk altı ayda üç aylık dönemler halinde yapılmaktadır.
- Koordinatör tarafından izleme sürecine alınacak çocuklar ikametgâhları doğrultusunda ilgili çocuklar güvende ekibine takibi yapılmak üzere yönlendirilmektedir.
- İzleme faaliyetini yürüten çocuklar güvende ekipleri kendilerine takibi yapılmak üzere yönlendirilen her çocuk için izleme planı oluşturmakta üç aylık dönemler halinde yapılacak hane ziyaretlerinde çocuk ve aileleri ile görüşme yapılmaktadır.
- İzleme faaliyeti sırasında çocuk hakkındaki bilgiler Bakanlık bilgi sistemine kaydedilmektedir. Çocuklara yönelik gerçekleştirilen izleme süreci en az 2 dönem (6 ay) sürdürülür ve bu süreç her çocuk özelinde, mesleki kanaatler doğrultusunda planlanır.
- İzleme süreci sonucunda herhangi bir koruyucu ve destekleyici tedbir kararına, sosyal hizmet, yardım veya desteğe ihtiyaç duymayan çocuklarla ilgili durum değerlendirme raporu hazırlanarak koordinatöre sunulmakta ve izleme süreci koordinatörün nihai kararı ile sonlandırılmaktadır.

- İzleme faaliyeti dâhilinde iken adres değişikliği tespit edilen çocuklar yeni ikamet adresinin bulunduğu il müdürlüğüne resmi yazı ile en geç bir hafta içerisinde bildirilmekte, çocukla ilgili bundan sonraki çalışmalar yeni ikamet adresinin bulunduğu il müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Kırsal Bölgelerde Çocuklar İçin Koruyucu ve Önleyici Hizmetlerin Yaygınlaştırılması Faaliyeti

Cumhurbaşkanlığı İcraat Programı V. 180 Günlük Eylem Planı kapsamında 1 Temmuz-31 Aralık 2021 tarihleri arasında, "22 İilde kırsal bölgelerde çocuklar için koruyucu ve önleyici hizmetler hakkında bilgilendirme yapılması ve ihtiyaçların belirlenmesi" eylemi kabul edilmiş olup gerçekleştirilen faaliyetler sonucunda çalışma tamamlanmıştır.

Ağustos 2021 itibariyle başlayan ve Aralık 2021 sonu itibariyle tamamlanan çalışma sonucunda illerimizden çok önemli geri dönüşler sağlanmıştır. Süreçte sadece çocuk özelinde değil, kırsal bölgede yaşayan tüm bireylerle temas sağlanarak ihtiyaç duyulan sosyal hizmet modellerine yönelik bilgilendirmeler yapılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı İcraat Programı kapsamında tamamlanan çalışmanın faydaları değerlendirilerek büyükşehirler dışındaki 51 ilde yaygınlaştırılmasına karar verilmiştir.

2024 yılı Aralık ayı sonu Söz konusu faaliyet kapsamında, İl Müdürlükleri ve Sosyal Hizmet Merkezlerinde görev yapan sosyal çalışmacı, psikolog, psikolojik danışman ve sosyolog gibi branşlarda personel görevlendirilmiş ve çalışmalar başlatılmıştır. Çalışmada ekipler tarafından ziyaret edilen köylerde aileler ve çocukların yanı sıra muhtarlar, okul idarecileri, belediye görevlileri ve imamlarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir.